

Kilder om Fleischer oversees

Apf. M. 26/2.01

Av John Berg, Oslo

En avklaring av hvorfor regjeringen i London i 1942 skjøv ut general Carl Gustav Fleischer, forutsetter at faghistorikerne stiller seg mer åpne. Tendensen til å avvise nye kilder preger senest Kjetil Skogrands kronikk 2.2.: «General Fleischer: Symbol og myte». Alt i 1986 kunne jeg påvise at arkivet til den norske legasjonen i Stockholm gir dekning for å hevde at frem til sent på våren 1941 ville ikke regjeringen ha frivillige til norske styrker på utefronten. Fleischers plan om å satse på hærstyrker hadde latt seg realisere hvis ikke regjeringen hadde motsatt seg å få soldater fra Sverige via Sovjet. Det har ikke vært mulig å få faghistorikerne til å forholde seg til dette.

Sommeren 1940 befant det seg flere hundre norske soldater i Stockholm. De ville til England, noe som bare kunne skje via Sovjet, som befant seg i vennskapspakt med Nazi-Tyskland. Men sovjetisk ambassadør i Stockholm var Aleksandra Kollontaj, tidligere ambassadør i Oslo og stor Norgesvenn. Nå utspant det selsomme skuespill seg at ambassadøren til Hitlers forbundsfele skaffet visa til nordmenn som ville til England for å slåss mot Hitler, mens eksilregjeringen i London ikke ville gi reiseordre! En av soldatenes få støttespillere, legasjonssekretær Per Wendelbo, skrev i september: «... men nå viser det seg at der ennå ikke er kommet noen reisetillatelse fra London. Nå når det for disses vedkommende er i orden fra russisk side, er det jo fortvilet at der mangler melding fra den norske Regjering.» Dette dreide seg om fem flyvere, som regjeringen offisielt ville ha!

Arkivet viser at militærattachéen, oberst Oscar Strugstad, stadig maste på regjeringen.

Mange av soldatene ga etter hvert opp og reiste hjem til Norge. Stemningen fremgår av et rasende PM Wendelbo nå skrev: «Etter alle de onde ord som er falt fra unge fedrelandsinnede menn som av norsk ansvarlig myndighet er blitt tvunget til å reise hjem til en uvirkelig, håpløs og bedrøvelig tilværelse i et okkupert land og etter de mange uvennlige ord som er uttalt fra lønnet og vernepliktig befall i hær og flyvevåpen mot Legasjon og Regjering for mangel på interesse og initiativ, er det nu nødvendig å få klarlagt en gang for alle i hvilken utstrekning den nåværende Regjering er villig til og har evne til å lage en forsvarsmakt ...»

Sent i januar 1941 godtok regjeringen at inntil 100 av 350 gjenværende nordmenn i Stockholm kunne reise. Men en måned senere skrev Strugstad: «Det er ikke noen blant mannskapene som kan begripe at det skal behøves fire uker for å oppnå innreisestillatelse. Bitter stemning blant mannskapene.» Og ennå skulle det trekke ut mer enn to måneder til før de 100 kunne reise.

Regjeringen opererte på denne tiden med halvårs budsjetter. For 2. halvår 1940 var forsvarsbudsjettet kr. 31,5 millioner. For 1. halvår 1941 ble det kuttet til kr. 21,4 millioner, ned 32 prosent. Begrunnelsen var ikke at man hadde forstrukket seg, men at det hadde vist seg at Norge før 9. april 1940 hadde betalt mye mer enn eksilregjeringen først hadde trodd av bestilt materiell som nå ble levert.

General Fleischer sa sikkert det han mente om disse forholdene. Britene var nok enig med ham. Kanskje det var her problemet lå? Kan faghistorikerne legge frem kilder for sin påstand om at Fleischer kom dårlig ut av det med britene?

Guin!

KORT

9. april

H.S. Heyerdahl hadde 4. ds. et innlegg om 9. april som sikkert mange av dem som opplevde den tidsperioden vil erklære seg enige i, og mange føler at våre politikere i dag igjen setter fremtidige nordmenns frihet og selvstendighet i fare.

Men på ett punkt er Heyerdahls artikkel ikke korrekt, idet han skriver at general Carl Gustav Fleischer ikke fikk noen norsk anerkjennelse.

Ved beslutning av Kongen i Statsråd 18. desember 1942 ble general Fleischer tildelt Krigskorset med sverd for fremragende planlegging og ledelse av operasjoner under felttoget i Nord-Norge i 1940.

Bortsett fra kong Haakon og kronprins Olav var general Fleischer den første norske offiser

som fikk Krigskorset for innsats i Norge under kampene i 1940. I samme statsråd ble oberstløytnant Hans Reidar Holtermann, kommandør Per Askim, kommandørkaptein Ernst Gustav A. Ullring, kaptein Johan Friedrich Andreas Ulstrup og kaptein Thore Horve tildelt Krigskorset med sverd for innsats i 1940.

Så vidt vites, fikk general Fleischer ikke meddelelse om tildelingen før han døde.

Som kjent er Krigskorset med sverd den høyeste offisielle utmerkelse man kan få i Norge. Krigskorset med sverd rangerer foran både Borgerdådsmedaljen i gull, St. Olavsordenens Storkors og Den Kongelige Norske Fortjenesteordens Storkors.

ERIK GJEMS-ONSTAD,
Asker

App. Nr. 26/2.01